

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2007, sp. zn. 29 Odo 1138/2005, ECLI:CZ:NS:2007:29.ODO.1138.2005.1

Číslo: 55/2008

Právní věta: Závěr, že valná hromada přijala rozhodnutí, jež nenáleží do její působnosti a které proto nemá právní účinky, je možné učinit i v jiném soudním řízení než v řízení o určení neplatnosti rozhodnutí takové valné hromady nebo v rejstříkovém řízení. Rozhodnutím valné hromady, jež nemá právní účinky, je za situace, kdy likvidátora akciové společnosti jmenoval soud - i rozhodnutí valné hromady této společnosti o vystoupení z likvidace; to platí i pro dobu před 31. 12. 2001. U dlužníka - právnické osoby v likvidaci má z osob uvedených v § 3 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění účinném do 31.12.2007 povinnost podat návrh na prohlášení konkursu pouze likvidátor dlužníka, a to jen jde-li o úpadek ve formě předlužení. Povinnost podat návrh na prohlášení konkursu na majetek akciové společnosti, která je v likvidaci a je předlužená, stíhá - ve smyslu § 3 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb. ve znění účinném do 31.12.2007 - její představenstvo, jen není-li jmenován likvidátor, nebo jestliže skončila jeho funkce a není jmenován likvidátor nový; tato povinnost se však odvíjí od působnosti likvidátora a nikoliv ze samostatné (neodvozené) působnosti představenstva. Jestliže návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka - právnické osoby podala za právnickou osobu osoba, která není oprávněna za ni jednat a jestliže osoba oprávněná za právnickou osobu jednat tento procesní úkon neschválí ani dodatečně, soud řízení o takovém podání zastaví. Jestliže návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka podal vedle věřitele i sám dlužník a jestliže v době do prohlášení konkursu na majetek dlužníka vezme dlužník svůj návrh na prohlášení konkursu zpět, soud řízení o tomto návrhu zastaví a v řízení bude dále pokračovat jen na základě návrhu věřitele.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.10.2007

Spisová značka: 29 Odo 1138/2005

Číslo rozhodnutí: 55

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Akciová společnost, Konkurs

Předpisy: § 103 odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 104 odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 12a předpisu č. 328/1991Sb.

§ 21 odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.

§ 218 odst. 1 písm. b) předpisu č. 99/1963Sb.

§ 3 předpisu č. 328/1991Sb.

§ 4 předpisu č. 328/1991Sb.

§ 66a odst. 1 předpisu č. 328/1991Sb.

§ 68 odst. 5 písm. b) předpisu č. 513/1991Sb.

§ 70 odst. 3 písm. b) předpisu č. 513/1991Sb.

§ 73 odst. 3 písm. b) předpisu č. 513/1991Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Usnesením ze dne 16. 12. 2004 prohlásil M ě s t s k ý s o u d v Praze konkurs na majetek dlužnice (bod I. výroku), a současně zamítl „návrh dlužníka na zpětvzetí jeho návrhu na prohlášení konkursu na jeho majetek“ (bod III. výroku).

Soud uvedl, že v konkursním řízení „nezkoumal spornost v rámci oprávněných či neoprávněných osob“ jednajících jménem dlužnice, máje za to, že mu to nepřísluší (že jde o věc nad rámec jeho „pravomoci“); proto též „nezkoumal oprávněnost návrhu na konkurs učiněného dlužnicí 2. 12. 2002,“ jestliže „mu spis byl postoupen Krajským soudem v Hradci Králové a jestliže do řízení postupně přistoupili věřitelé.“ Proto rozhodoval o prohlášení konkursu na majetek dlužníka „především v rámci návrhu těchto věřitelů a dále dle informací o ekonomické situaci dle spisu“. Současně uvedl, že ve vztahu k dlužnici považoval její úkony, činěné prostřednictvím likvidátora jmenovaného soudem, za „právně platné“ (vycházejí ze zápisu v obchodním rejstříku).

Po zhodnocení listin týkajících se pohledávek navrhujících věřitelů a obrany dlužnice pak soud uzavřel, že smlouvy podepsané neoprávněnými osobami jsou neplatné. Kromě pohledávky navrhující věřitelky a), kde byla sjednána smluvní pokuta zřejmě neplatnou smlouvou a pohledávek navrhujících věřitelů e) a f), kde nebylo najisto postaveno, zda a v jaké výši jím příslušela eventuální odměna za výkon funkcí, tak bylo podle soudu nezbytné právně hodnotit pohledávky navrhujících věřitelů b) až d) coby bezdůvodné obohacení, navrhujícím věřitelkám b) a d) nadto přiznané pravomocnými platebními rozkazy.

K ekonomické situaci dlužnice pak soud uvedl, že dlužnice tvrzení o svých majetkových poměrech nepodložila „řádným“ dokladem (např. účetní závěrkou a auditem), přičemž tvrzení dlužnice o majetku tvořeném směnečnými pohledávkami a pohledávkami přihlášenými v trestním řízení měl za zavádějící. Podle soudu tak dlužnice nedoložila svou „platební schopnost“ (pouze to, že je připravena uhradit 2 exekuční příkazy včetně nákladů).

Za této situace měl soud za to, že „zejména“ doloženými pohledávkami navrhujících věřitelů b) a d) byl osvědčen úpadek dlužnice ve formě platební neschopnosti.

Bod III. výroku odůvodnil soud zamítavým stanoviskem navrhujících věřitelů.

K odvolání dlužnice V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 21. 4. 2005 změnil usnesení soudu prvního stupně ve výroku o prohlášení konkursu na majetek dlužnice tak, že návrhy na prohlášení konkursu na majetek dlužnice zamítl a v bodě III. výroku toto usnesení zrušil.

Odvolací soud se - na rozdíl od soudu prvního stupně - zabýval v první řadě tím, kdo je oprávněn jednat za dlužnici (právníckou osobu v likvidaci) před soudem, uzavíraje, že takovou osobou je ve smyslu ustanovení § 21 odst. 2 o. s. ř. za použití ustanovení § 72 obch. zák. výlučně likvidátor dlužnice (doc. Ing. Z. Č., DrSc.), respektive jím zvolený zástupce ve smyslu § 24 a násl. o. s. ř. (advokát JUDr. I. K., CSc.). Tento závěr podle odvolacího soudu plyne především ze zápisu v obchodním rejstříku, kde je od 31. 10. 1997 zapsána likvidace dlužnice a od 15. 12. 2000 doc. Ing. Z. Č., DrSc. jako likvidátor dlužnice.

Rozhodnutí valné hromady dlužnice z 16. 8. 2001, na níž mělo být opakovaně (potřetí) rozhodováno též o zrušení rozhodnutí valné hromady dlužnice z 20. 8. 1997 o zrušení dlužnice a o jejím vstupu do likvidace (a na jejímž podkladě bylo 2. 2. 2005 vydáno nepravomocné usnesení Městského soudu v

Praxe /jako rejstříkového soudu/ o výmazu likvidace dlužnice a jejího likvidátora z obchodního rejstříku), pokládal odvolací soud za neplatné. Učinil tak za použití ustanovení § 135 odst. 2 o. s. ř. při vědomí, že řízení o neplatnost usnesení této valné hromady není dosud pravomocně skončeno. Důvody neplatnosti byly podle odvolacího soudu shodné s těmi, pro něž byla vyslovena neplatnost usnesení valné hromady dlužnice z 18. 12. 2000 (usnesením Městského soudu v Praze ze dne 11. 7. 2002 ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 11. 2002) a z 10. 1. 2001 (usnesením Městského soudu v Praze ze dne 25. 7. 2002 ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 2. 4. 2003). V situaci, kdy dlužnice měla soudem ustanoveného likvidátora totiž takové rozhodnutí valné hromady z 16. 8. 2001 bylo (podle odvolacího soudu) i při výkladu ustanovení § 68 odst. 8 obch. zák. ve znění účinném v roce 2001 neplatné podle § 39 obč. zák. pro rozpor s dobrými mravy.

Nadto odvolací soud vytkl notářskému zápisu ze 14. 9. 2001, o jednání valné hromady ze 16. 8. 2001, že je neurčitý a nesrozumitelný potud, že z něj není bez dalšího zřejmé, zda zápis nebo některé jeho části byl pořízen dle § 77 nebo dle § 80a notářského řádu, přičemž notář nebyl přítomen celému jednání valné hromady (zápis byl sepsán pouze o části jejího průběhu), neověřoval hlasovací práva přítomných akcionářů ani se nezabýval vznesenými protesty.

Za této situace měl odvolací soud za právně významné toliko procesní úkony, jež za dlužnici učinil její likvidátor (jím zvolený zástupce). Současně uvedl, že v řízení nelze přihlížet k podáním, jež za dlužnici učinily neoprávněné osoby, konkrétně: 1) advokátka JUDr. M. Ch., zmocněná k „zastupování“ dlužnice JUDr. M. P., JUDr. A. K. a JUDr. M. Š., 2/ advokátka JUDr. L. K., zmocněná k „zastupování“ dlužnice K. S., advokáti 3/ Mgr. A. M. a 4/ JUDr. J. N., PhD., zmocnění k „zastupování“ dlužnice Ing. T. Š., 5/ RNDr. P. K. jako „předseda dozorčí rady“ a 6/ K. S. jako předseda představenstva.

Z pohledávek navrhujících věřitelů měl odvolací soud ve smyslu ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“) za doložené toliko splatné a vykonatelné pohledávky navrhujících věřitelů b) a d) ve výši 2 620 800 Kč a 3 715 659,16 Kč (soud prvního stupně vyšel z pohledávek navrhujících věřitelů b/ až d/) a při hodnocení majetkové situace dlužnice nepřihlížel k pohledávkám ostatních navrhujících věřitelů.

Pohledávku navrhující věřitelky a) nepokládal odvolací soud za doloženou proto, že mandátní smlouvu a plnou moc z 13. 6. 2002 podepsali za dlužnici navrhující věřitel f) a JUDr. A. K. a odvolání plné moci ze 4. 7. 2002 podepsali za dlužnici L. Č. a Ing. D. Z. Přitom z těchto úkonů měla pohledávka vzejít (jako smluvní pokuta ve výši 15 000 000 Kč za to, že odvoláním plné moci bylo navrhující věřitelce znemožněno plnit podle mandátní smlouvy).

S poukazem na ustanovení § 13 odst. 4 a § 70 odst. 3 obch. zák. zdůraznil, že podnikatel – právnická osoba – není vázán vůči třetím osobám jednáním uskutečněným jeho statutárním orgánem, které překračuje působnost, již tomuto orgánu svěřuje nebo dovoluje svěřit zákon. Za situace, kdy v obchodním rejstříku byla od 31. 10. 1997 zapsána likvidace dlužnice a od 15. 12. 2000 likvidátor, měl odvolací soud za to, že dlužnice nemůže být vázána jednáním výše označených osob, jež nadto ani neosvědčily, že se platně staly členy představenstva dlužnice.

U navrhujícího věřitele f) odvolací soud nejprve dovodil, že usnesení valné hromady dlužnice konané 18. 12. 2000, o zvolení tohoto věřitele členem představenstva dlužnice bylo platně přijato. Závěr, že tento věřitel svou „nevyčíslenou“ pohledávku nedoložil, následně učinil s opětovným poukazem na ustanovení § 70 odst. 3 obch. zák. Potud uzavřel, že navrhující věřitel f) ničím neosvědčil, jakou činnost – v rámci zbytkové působnosti představenstva – konkrétně vykonával a zda a jak byly vztahy mezi ním a dlužnicí upraveny smluvně (§ 66 odst. 2 obch. zák.), včetně odměny za výkon funkce (člena představenstva). K osvědčení těchto skutečností – pokračoval odvolací soud – jakož i k osvědčení vzniku a výše splatné pohledávky navrhujícího věřitele f), by bylo zapotřebí provést

obsáhlé dokazování (dlužnice tvrzené pohledávky popírá a listiny předložené navrhujiím věřitelem f/ - zápis z valné hromady dlužnice konané 18. 12. 2000 a výroční zpráva dlužníka za rok 2002 - jejich existenci neosvědčují), k němuž konkursní soud není povolán (potud odvolací soud odkázal na stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998, [Cpjn 19/98](#), uveřejněné pod číslem 52/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek - dále též jen „stanovisko“). Podle odvolacího soudu nelze též přehlédnout, že pravomocným usnesením Městského soudu v Praze ze dne 29. 1. 2001 a pravomocnými usneseními Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 5. 2001 a ze dne 24. 4. 2002, bylo i tomuto věřiteli zakázáno jakkoliv nakládat s majetkem dlužnice určeným v usneseních (s tím, že je nutno respektovat pravomoc a působnost likvidátora). Odvolací soud odkázal též na pravomocné usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 5. 2003, z něž se podává, že návrh na zápis navrhujiícího věřitele f) do obchodního rejstříku jako člena představenstva byl rejstříkovým soudem zamítnut. Dodal též, že navrhujiící věřitel f) nebyl schopen tvrzené pohledávky vůči dlužnici vyčíslit a že podle pravomocného usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 6. 2004, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 12. 8. 2004, byla vyslovena neplatnost usnesení valné hromady dlužnice konané 14. 3. 2002, včetně usnesení o schválení výplaty odměn členů orgánů dlužnice, tedy i eventuálních pohledávek navrhujiícího věřitele f).

Na tomto základě odvolací soud dále uzavřel, že dlužnice na úhradu doložených pohledávek (jejichž pravost však vždy zpochybňovala) shromáždila dostatek prostředků (mimo jiné měla na účtu u banky 7 237 756,83 Kč). S přihlédnutím k závěrům obsaženým pod bodem XIV. stanoviska proto uzavřel, že dlužnice je schopna k úhradě splatných pohledávek svých věřitelů, leč není k tomu ochotna, takže nebyl osvědčen její úpadek ve smyslu § 1 odst. 2, věty první, ZKV.

Proti usnesení odvolacího soudu podali dovolání navrhujiící věřitelka a) (dále též jen „dovolatelka“) a navrhujiíc věřitel f) (dále též jen „dovodatel“), dožadující se zrušení napadeného rozhodnutí a vrácení věci odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Oba dovolatelé uplatňují dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 o. s. ř., jejichž prostřednictvím lze namítat, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (odstavec 2 písm. a/) a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b/).

A/ Naplnění dovolacího důvodu uvedeného v § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. dovolatelé spatřují v tom, že:

1/ Soud předjímá rozhodnutí, která ještě nebyla vynesena v jiných soudních řízeních, v dosud neskončených věcech, aniž by k těmto rozhodnutím byl povolán a aniž by bylo řádně provedeno důkazní řízení. Tuto námitku dovolatelé konkretizují výhradami, podle kterých:

a/ Soud si „atrahoval“ věc, která mu nepřísluší a aniž provedl řádné řízení, prejudikoval rozhodnutí v jiné věci, jestliže na str. 8 napadeného usnesení vyložil, proč je za dlužnici oprávněn jednat jen likvidátor zapsaný v obchodním rejstříku. Nadto soud rozhodl věcně nesprávně, jelikož se neseznámil s důkazy v řízení o platnost usnesení valné hromady ze 16. 8. 2001 a nesprávně uvedl, že notář nebyl přítomen celému jednání.

b/ Odvolací soud odmítl všechny pohledávky (kromě těch, jež byly doloženy pravomocným soudním rozhodnutím), aniž věřitelům umožnil vést spor a doložit je v důkazním řízení, čímž nahradil činnost správce konkursní podstaty, respektive převzal roli soudů prvního stupně, které by o vyloučených pohledávkách rozhodovaly v samostatných řízeních.

Tak například dovodil, že pohledávka dovoatelky není oprávněná ani zčásti, přesto, že ta vynaložila nemalé úsilí k tomu, aby pro dlužnici získala majetek a přinejmenším mohla vůči ní uplatňovat

vynaložené náklady (kupříkladu náklady na soudní poplatky a právní zastoupení ve sporech, které v zastoupení dlužnice vedla) z titulu bezdůvodného obohacení.

Stejně nesprávně postupoval soud v případě věřitele PAB I., který při „naprosté“ nečinnosti soudem jmenovaného likvidátora rovněž „zcela nepochybně“ vynaložil nemalé peníze na podání směnečných žalob v zastoupení dlužnice. Takový postup by „zcela nepochybně“ byl v rozporu s dobrými mravy.

Dovolatel dodává, že odvolací soud mu odňal ústavní právo na spravedlivý proces, jestliže na str. 12 usnesení bez dalšího přisvědčil dlužnici. Odvolací soud na jedné straně konstatoval, že dovolatel byl platně zvolen členem dlužníkovra představenstva, na druhé straně však jeho pohledávku odmítl s tím, že k osvědčení vzniku a výše splatné pohledávky by bylo třeba provést rozsáhlé dokazování. Tím podle dovolatele suploval činnost správce konkursní podstaty a znemožnil dovolateli předložit soudu důkazy o své činnosti ve prospěch dlužnice a tím i o výši splatné pohledávky. Odměna členů představenstva přitom byla schválena valnou hromadou dlužnice 14. 3. 2002.

2/ Soud v rozporu s ustanovením § 211a o. s. ř. přihlédl ke stanovisku státního zástupce, přesto, že státní zastupitelství se proti usnesení soudu prvního stupně neodvolalo.

3/ Soud připustil, aby Vrchní státní zastupitelství v Praze změnilo zcela diametrálně předchozí stanovisko Městského státního zastupitelství v Praze, aniž by s tímto zastupitelstvím věc projednalo nebo postupovalo podle ustanovení § 12 až § 12d zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství (dále též jen „ZSS“). Tuto námitku dovolatelé konkretizují tvrzením, podle kterého vrchní státní zastupitelství nemá podle § 7 ZSS právo ad hoc změnit stanovisko nižšího státního zástupce.

B/ Dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. je podle dovolatelů dán, jelikož:

1/ Soud nesprávně preferoval domnělé zájmy akcionářů úpadkyně před věřiteli, čímž postupoval v rozporu s ustanovením § 2 odst. 3 ZKV, pomíjeje cíl konkursu, kterým je především ochrana věřitelů.

2/ Soud bez dalšího převzal do rozhodnutí další nesprávný právní názor Vrchního státního zastupitelství v Praze, „že majetkové hodnoty zajištěné v trestním řízení (...) jsou k dispozici na požádání úpadci.“ Potud dovolatelé odkazují na ustanovení § 47 a § 48 odst. 1 písm. c) zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestního řádu).

3/ Soud nejprve nesprávně dospěl k závěru, že návrh podaný dlužnicí byl podán osobami k tomu neoprávněnými, aby odůvodnil, proč se vůbec zabýval odvoláním dlužnice. Tím, že opomenul povinnost osob uvedených v § 3 odst. 3 ZKV podat návrh na prohlášení konkursu, postupoval soud v rozporu s ustanovením § 12a odst. 2, poslední věty, ZKV.

K závěru soudu (str. 13, odst. 2 napadeného usnesení), že návrh podaný jménem dlužnice nebyl podepsán likvidátorem, takže nešlo o dlužnický návrh, dovolatelé zdůrazňují, že:

a/ V době, kdy byl podán návrh na prohlášení konkursu, jednali „navrhovatelé“ v dobré víře, když návrh byl podán řádně zvolenými členy představenstva dlužnice a žádné pravomocné rozhodnutí zpochybňující jejich volbu v té době neexistovalo.

b/ Soud pochybil, jestliže dovodil, že u společnosti v likvidaci je jedinou osobou oprávněnou k podání návrhu na konkurs dlužníkův likvidátor, neboť ustanovení § 3 odst. 2 ZKV neobsahuje výjimku. Za situace, kdy byl likvidátor nečinný, museli členové představenstva zvážit svou odpovědnost vůči věřitelům podle citovaného ustanovení, jakož i trestněprávní souvislosti pro případ, že by návrh na konkurs nepodali. Spojuje-li zákon osobní odpovědnost členů statutárních orgánů s případnou nečinností, pak jim nutně též umožňuje, aby v téže věci byli aktivně legitimováni.

c/ Soud nesprávně vázal u dlužnického návrhu „aktivní legitimaci“ na existenci splatných pohledávek „navrhovatelů“ (str. 13, odst. 2, poslední věta napadeného usnesení).

4/ Soud učinil nesprávný závěr, jestliže přisvědčil soupisu aktiv a pasív pořízenému likvidátorem a nevzal v úvahu přehled o majetku sestavený správcem konkursní podstaty. K tomu se uvádí, že:

a/ Dovolatelům je známo, že u Městského soudu v Praze byly jménem dlužnice podány 2 směnečné žaloby ohledně směnek ve výši 5,4 mld. Kč a 9,8 mld. Kč vystavených společnostmi V. K. Likvidátor dlužnice se k žádné z těchto žalob nepřipojil, čímž způsobil, že jejich další vymáhání může být neúspěšné pro promlčení.

b/ Likvidátor dlužnice uvedl soud v omyl, zahrnul-li v podání z 2. 1. 2005 do majetku dlužnice dvakrát stejnou položku (směnky v depozitu Městského soudu v Praze v „nominální hodnotě přes 16 mld. Kč“ a zároveň „pohledávky ve výši 16,3 mld. Kč“). Směnky přitom znějí na nižší částku a navíc vyjadřují týž závazek, jako smlouva, na jejímž základě byly vystaveny.

c/ Likvidátor dlužnice chybně informoval soud o výši směnečné pohledávky znějící na 16,3 mld. Kč. Ve skutečnosti se v aktivech dlužnice nacházejí 3 směnky, z čehož 2 vystavila společnost H. C. M., která směnkami znějícími na částky 5,4 mld. Kč a 4,4 mld. Kč „platila“ za majetek převedený z České republiky. Třetí směnka, kterou vystavila společnost O. R. G., je záruční a zní na součet předchozích dvou částek (9,8 mld. Kč). Celková nominální hodnota všech směnek tedy činí pouze 9,8 mld. Kč (nelze sčítat směnky na 5,4 mld. Kč a 9,8 mld. Kč).

d/ Likvidátor dlužnice pochybil i tím, že nominální hodnotu směnek zahrnul do majetku dlužnice bez opravné položky vyjadřující jejich skutečnou hodnotu, dobytost, apod.

Konečně dovolatelé odvolacímu soudu vytýkají, že měl-li rozhodnutí soudu prvního stupně za nesprávné, měl provést alespoň jednoduchý důkaz v řízení navržený. V soudu zaslaných stanoviscích k přehledu o majetku dlužnice bylo totiž upozorňováno, že účetní závěrka za rok 2004 nemůže být pravdivá. Soud tak měl požádat o kopii daňového přiznání dlužnice za rok 2003, z něž by zjistil jiná čísla, než obsahovala jemu předložená podání.

Dlužnice ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, majíc je za neopodstatněná.

Se zřetelem k bodům 2. a 3. článku II. zákona č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 4. 2005.

Dovolání je přípustné ve smyslu ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., není však důvodné.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 12a ZKV v rozhodném znění, bude-li k návrhu dlužníka nebo osob za dlužníka povinných podat návrh na prohlášení konkursu (§ 3 ZKV) osvědčeno, že je dlužník v úpadku (§ 1 ZKV) soud konkurs prohlásí do 10 pracovních dnů ode dne doručení úplného návrhu na prohlášení konkursu; proti usnesení o prohlášení konkursu se nelze odvolat (odstavec 1). Bude-li k návrhu věřitele osvědčeno, že je dlužník v úpadku (§ 1 ZKV) a budou-li splněny ostatní zákonem stanovené podmínky (§ 1a, § 12a odst. 3 a § 67c odst. 1 ZKV), soud konkurs prohlásí bez zbytečného odkladu; proti usnesení o prohlášení konkursu se může odvolat pouze dlužník, pokud sám nepřistoupil do řízení (§ 4 odst. 4 ZKV) (odstavec 2).

Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že podle dovolací argumentace je pro výsledek dovolacího řízení podstatné (a to v níže uvedeném pořadí) zodpovězení následujících otázek:

I/ Zda dlužnice byla osobou oprávněnou k podání odvolání proti usnesení o prohlášení konkursu na její majetek?

II/ Zda dovolatelé doložili své splatné pohledávky vůči dlužnici?

III/ Zda byl osvědčen úpadek dlužnice?

K otázce ad I/ (Zda dlužnice byla osobou oprávněnou k podání odvolání proti usnesení o prohlášení konkursu na její majetek?):

Zodpovězení této otázky je pro věc určující již proto, že závěr, podle kterého dlužnice nebyla k podání odvolání oprávněna, dovolateli podporovaný, by logicky činil nesprávným věcný přezkum usnesení o prohlášení konkursu odvolacím soudem (odvolání podané někým, kdo k němu nebyl oprávněn, by muselo být odmítnuto podle § 218 písm. b/ o. s. ř.).

Uvedené otázky se týká dovolací argumentace označená výše pod body A/1/a/ a B/3/ (a/ a b/), k čemuž Nejvyšší soud uvádí následující:

Ad A/1/a/ (Soud prejudikoval rozhodnutí v jiné věci, vyložil-li, proč je za dlužnici oprávněn jednat jen likvidátor zapsaný v obchodním rejstříku.):

Účastní-li se právnická osoba konkursního řízení, coby soudního řízení, jež je zvláštním druhem občanského soudního řízení (srov. např. bod I. stanoviska, odstavec 2 odůvodnění, str. 169 /345/), je pro posouzení jejích procesních úkonů nezbytné mít postaveno najisto, zda osoba, která jménem právnické osoby činí v řízení procesní úkony, je k tomu oprávněna. V posuzované věci vyznívá požadavek na přesné pojmenování osob oprávněných jednat za právnickou osobu o to naléhavěji, že jde o dlužnici a že konkursní řízení bylo 19. 12. 2002 zahájeno podáním (návrhem na prohlášení konkursu na majetek dlužnice) učiněným jménem dlužnice.

Soudní praxe je přitom ustálena v závěru, že po změnách, jichž s účinností od 1. 1. 2001 doznal (v důsledku novely provedené zákonem č. 30/2000 Sb.) občanský soudní řád, je pro posouzení procesněprávního oprávnění jednat za právnickou osobu určující samostatná úprava obsažená v občanském soudním řádu (v jeho § 21) a hmotněprávní úpravu jednání jménem (v zastoupení) právnické osoby nelze použít, ledaže by její aplikace přímo vyplývala ze znění § 21 o. s. ř., popřípadě zvláštních právních předpisů (srov. k tomu např. usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 29/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jehož závěry byly shodou okolností formulovány pro konkursní věc).

Podle ustanovení § 21 o. s. ř., za právnickou osobu jedná a) její statutární orgán; tvoří-li statutární orgán více fyzických osob, jedná za právnickou osobu jeho předseda, popřípadě jeho člen, který tím byl pověřen, nebo b) její zaměstnanec (člen), který tím byl statutárním orgánem pověřen, nebo c) vedoucí jejího odštěpného závodu nebo vedoucí jiné její organizační složky, o níž zákon stanoví, že se zapisuje do obchodního rejstříku, jde-li o věci týkající se tohoto závodu (složky), nebo d) její prokurista, může-li podle udělené prokury jednat samostatně (odstavec 1). Ustanovení odstavce 1 se nepoužije, stanoví-li tento nebo zvláštní zákon, že za právnickou osobu jednají jiné osoby (odstavec 1). Poznámka pod čarou k ustanovení § 21 odst. 2 o. s. ř. (byť sama nemá normativní charakter) přitom příkladmo odkazuje na ustanovení § 72, § 131 odst. 2, § 131a, § 182 odst. 2, § 183 odst. 1 a § 199 obch. zák.

V této podobě platilo citované ustanovení (pro konkursní řízení přiměřeně na základě § 66a odst. 1

ZKV) v době podání návrhu na prohlášení konkursu na majetek dlužnice (19. 12. 2002) a jde rovněž o jeho stávající znění.

Zvláštním právním předpisem, který u akciové společnosti v likvidaci vylučuje oprávnění osob uvedených v § 21 odst. 1 o. s. ř. za tuto právnickou osobu jednat, je i ustanovení § 72 obch. zák. upravující působnost likvidátora. Podle tohoto ustanovení likvidátor činí jménem společnosti jen úkony směřující k likvidaci společnosti. Při výkonu této působnosti plní závazky společnosti, uplatňuje pohledávky a přijímá plnění, zastupuje společnost před soudy a jinými orgány, uzavírá smíry a dohody o změně a zániku práv a závazků a vykonává práva společnosti. Nové smlouvy může uzavírat jen v souvislosti s ukončením nevyřízených obchodů, nebo je-li to potřebné k zachování hodnoty majetku společnosti nebo k jeho využití, nejedná-li se o pokračování v provozu podniku. Likvidátor je oprávněn jednat jménem společnosti též ve věcech zápisu do obchodního rejstříku (odstavec 1). Zjistí-li likvidátor předlužení likvidované společnosti, podá bez zbytečného odkladu návrh na prohlášení konkursu. To neplatí, pokud došlo ke zrušení společnosti podle § 68 odst. 3 písm. f) a g) (odstavec 2).

Přitom podle ustanovení § 70 odst. 3, věty první, obch. zák. jmenováním likvidátora na něj přechází v rámci § 72 obch. zák. působnost statutárního orgánu jednat (ve shora uvedeném rozsahu) jménem společnosti.

Ponechá-li tedy Nejvyšší soud prozatím stranou argumentaci dovolatelů opírající se o dikci § 3 ZKV, je pro posouzení, zda návrh na prohlášení konkursu na její majetek podaly jménem dlužnice k tomu oprávněné osoby, určující, zda dlužnice byla v době podání tohoto návrhu právnickou osobou v likvidaci a zda měla likvidátora. V případě kladné odpovědi na tuto otázku by výše citovaná ustanovení občanského soudního řádu a obchodního zákoníku vylučovala možnost podání uvedeného návrhu představenstvem dlužnice (nehledě k tomu, že podle ustanovení § 21 odst. 1 písm. a/ o. s. ř. by i tak mělo právní význam toliko konání předsedy představenstva popřípadě pověřeného člena představenstva).

Podle údajů uvedených v obchodním rejstříku (z nichž vyšel odvolací soud) přitom byla dlužnice v průběhu celého konkursního řízení zapsána (od 31. 10. 1997) jako právnická osoba v likvidaci (na základě rozhodnutí valné hromady dlužnice konané 20. 8. 1997); jako likvidátor dlužnice byl od 15. 12. 2000 zapsán v obchodním rejstříku doc. Ing. Z. Č., DrSc., jmenovaný do této funkce soudem. Osoby, které jménem dlužnice podaly (jako členové představenstva dlužnice) návrh na prohlášení konkursu, naopak v obchodním rejstříku nebyly v těchto funkcích zapsány ani v době podání tohoto návrhu, ani později.

Zbývá vyřešit, zda lze mít za právně dovolenou úvahu odvolacího soudu, který při vědomí, že valná hromada dlužnice konaná 16. 8. 2001 rozhodla, že zrušuje rozhodnutí valné hromady dlužnice z 20. 8. 1997 o zrušení dlužnice a o jejím vstupu do likvidace, uzavřel, že takové rozhodnutí je neplatné z týchž příčin, pro které soudy (soud prvního stupně ve spojení s rozhodnutím odvolacího soudu) pravomocně vyslovily neplatnost obsahově shodných rozhodnutí valných hromad dlužnice konaných 18. 12. 2000 a 10. 1. 2001. Přitom odvolacímu soudu bylo známo, že řízení o určení neplatnosti rozhodnutí valné hromady dlužnice z 16. 8. 2001 není dosud pravomocně skončeno.

Obchodní zákoník (ani jiný právní předpis) možnost právnické osoby vystoupit z likvidace v době před 1. 1. 2001 neupravoval. S účinností od 1. 1. 2001 (v důsledku novely obchodního zákoníku provedené zákonem č. 370/2000 Sb.) uvedenou otázku řešilo ustanovení § 68 odst. 8 obch. zák., jež určovalo, že společníci nebo příslušný orgán společnosti mohou zrušit své rozhodnutí o zrušení společnosti a jejím vstupu do likvidace do doby, než bylo započato s rozdělováním likvidačního zůstatku. Dnem účinnosti tohoto rozhodnutí končí funkce likvidátora a likvidátor je povinen předat všechny doklady o průběhu likvidace statutárnímu orgánu společnosti. S účinností od 31. 12. 2001 (v

důsledku novely obchodního zákoníku provedené zákonem č. 501/2001 Sb.) a znovu pak s účinností od 1. 4. 2003 (v důsledku novely obchodního zákoníku provedené zákonem č. 88/2003 Sb.) pak bylo označené ustanovení doplněno o další věty, podle kterých v případě, že likvidátora jmenoval soud (§ 71 odst. 3, poslední věta, odst. 4 a 7 obch. zák.), rozhoduje o zrušení rozhodnutí o zrušení společnosti a jejím vstupu do likvidace na návrh společníků či příslušného orgánu společnosti soud. Soud nezruší rozhodnutí o zrušení společnosti, jestliže by tím došlo k zásahu do práv nebo právem chráněných zájmů kteréhokoliv ze společníků nebo třetích osob.

K uvedeným otázkám se posléze ve své rozhodovací praxi vyslovil i Nejvyšší soud. V usnesení ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. [29 Odo 185/2003](#), uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 10, ročníku 2003, pod číslem 178 (na něž v podrobnostech odkazuje), se zabýval dobou před 1. 1. 2001, přičemž uzavřel, že před 1. 1. 2001 nemohla valná hromada změnit rozhodnutí o vstupu akciové společnosti do likvidace. V usnesení ze dne 26. 10. 2005, sp. zn. [29 Odo 1016/2005](#), uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 5, ročník 2006, pod číslem 66 (na které též v podrobnostech odkazuje), se Nejvyšší soud zabýval úpravou účinnou v roce 2001 (před 31. 12. 2001), přičemž dospěl k závěru, že jmenoval-li likvidátora společnosti soud, nemůže valná hromada rozhodnout o zrušení svého rozhodnutí o vstupu společnosti do likvidace. Shodou okolností přitom Nejvyšší soud formuloval své závěry v těchto věcech při přezkumu rozhodnutí valných hromad dlužnice konaných 18. 12. 2000 a 10. 1. 2001.

Závěr odvolacího soudu, že rozhodnutí, jímž valná hromada dlužnice konaná 16. 8. 2001 zrušila rozhodnutí valné hromady dlužnice z 20. 8. 1997 o zrušení dlužnice a o jejím vstupu do likvidace, je neplatné, je tudíž s přihlédnutím k judikatuře Nejvyššího soudu správný. Je ovšem nezbytné se vyjádřit k tomu, zda uvedený úsudek mohl být odvolacím soudem vysloven v době, kdy ještě probíhalo řízení o určení neplatnosti tohoto rozhodnutí valné hromady dlužnice a jaké v té době bylo postavení likvidátora dlužnice. Platnost usnesení valné hromady dlužnice totiž soud v konkursním řízení (jako předběžnou otázku) řešit nemůže; takový postup mu obecně zapovídá ustanovení § 131 odst. 8 obch. zák.

Jak ovšem Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi vícekrát zdůraznil (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2000, sp. zn. [32 Cdo 500/2000](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 11, ročník 2000, pod číslem 128, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. [29 Odo 149/2005](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 3, ročník 2006, pod číslem 39 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2005, sp. zn. [29 Odo 540/2004](#) anebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 4. 2007, sp. zn. [29 Odo 757/2005](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 9, ročník 2007, pod číslem 135), usnesení, kterým valná hromada rozhodne o věci nespádající do její působnosti, nevyvolává žádné právní účinky; to platí bez zřetele k tomu, zda platnost takového usnesení valné hromady byla zpochybněna návrhem na vyslovení jeho neplatnosti.

Jinak řečeno, závěr, že valná hromada přijala rozhodnutí, jež nenáleží do její působnosti a které proto nemá právní účinky, je možné učinit (tuto otázku řešit jako předběžnou) i v jiném soudním řízení (než v řízení o určení neplatnosti rozhodnutí takové valné hromady nebo v rejstříkovém řízení), tedy i v konkursním řízení.

Rozhodnutím o věci nespádající do působnosti valné hromady, je – za situace, kdy likvidátora akciové společnosti jmenoval soud – i rozhodnutí valné hromady této společnosti o vystoupení z likvidace, a to i pro dobu před 31. 12. 2001 (takové rozhodnutí ve skutečnosti bez zákonné opory mění /ruší/ soudní rozhodnutí).

Nemohlo-li rozhodnutí, jímž valná hromada dlužnice konaná 16. 8. 2001 zrušila rozhodnutí valné hromady dlužnice z 20. 8. 1997 o zrušení dlužnice a o jejím vstupu do likvidace, vyvolat žádné právní účinky, byla úvaha, na jejímž základě odvolací soud dospěl k závěru, že za dlužnici je oprávněn

jednat pouze její likvidátor doc. Ing. Z. Č., DrSc., nejen správná, nýbrž za dané procesní situace i dovolená.

Úvahy odvolacího soudu o případných nedostacích notářského zápisu ze 14. 9. 2001 již z hlediska výše řečeného pro věc význam nemají a jejich věcný přezkum na základě dovolací argumentace proto Nejvyšší soud dále neprováděl.

Ad B/3/a/ (V době, kdy byl podán návrh na prohlášení konkursu, jednali „navrhovatelé“ v dobré víře, když návrh byl podán řádně zvolenými členy představenstva dlužnice a žádné pravomocné rozhodnutí zpochybňující jejich volbu v té době neexistovalo.):

K této argumentaci Nejvyšší soud uvádí, že pro závěr o tom, kdo je v občanském soudním řízení (v konkursním řízení) oprávněn jednat za právnickou osobu, není významné subjektivní přesvědčení toho, kdo jménem právnické osoby v řízení konal, že konal právem, nýbrž to, komu toto oprávnění podle práva skutečně svědčí. Jinak řečeno, „dobrá víra“ z „navrhovatelů“ nečiní osoby oprávněné za dlužnici jednat. JUDr. A. K. a JUDr. M. Š. přitom museli o své subjektivní přesvědčení (jež není závislé na právní moci soudního rozhodnutí) přijít již 25. 7. 2002, tedy v době, kdy soud prvního stupně prohlásil za neplatné rozhodnutí valné hromady dlužnice z 10. 1. 2001, o jejich volbě za členy představenstva dlužnice (z něž dovozovali oprávnění jednat jménem dlužnice).

Ad B/3/b/ (Soud pochybil, jestliže dovodil, že u společnosti v likvidaci je jedinou osobou oprávněnou k podání návrhu na konkurs dlužníkův likvidátor, jelikož členům představenstva dlužníka toto právo plyne z § 3 ZKV):

Podle ustanovení § 3 ZKV (jež od 19. 12. 2002 dosud nedoznalo změn), právnická osoba nebo fyzická osoba – podnikatel, která je v úpadku, je povinna bez zbytečného odkladu podat návrh na prohlášení konkursu. Právnická osoba v likvidaci má tuto povinnost jen je-li předložena (odstavec 1). Povinnost podle odstavce 1 mají i statutární orgány právnické osoby, likvidátor právnické osoby v likvidaci, je-li předložena, a zákonní zástupci fyzické osoby. Jestliže osoby tuto povinnost nesplní, odpovídají věřitelům za škodu, která jim tím vznikne, ledaže prokáží, že škodu nezavinily; je-li těchto osob více, odpovídají společně a nerozdílně (odstavec 2). Povinnost podle odstavce 1 a 2 není splněna, jestliže řízení o návrhu na prohlášení konkursu bylo vinou navrhovatele zastaveno nebo jestliže byl návrh zamítnut (odstavec 3). Místo návrhu na prohlášení konkursu mohou osoby uvedené v odstavci 1 a 2 podat návrh na vyrovnání; jestliže však vyrovnání nebylo povoleno nebo potvrzeno, jsou povinny do 15 dnů podat návrh na prohlášení konkursu (odstavec 4).

K povaze úpravy obsažené v § 3 ZKV Nejvyšší soud v podrobnostech odkazuje na závěry, jež vyslovil v rozsudku ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. [29 Odo 1220/2005](#) (jenž je veřejnosti k dispozici na internetových stránkách Nejvyššího soudu). Pro tuto věc je významné především to, že jde o ustanovení, které v odstavci 1 ukládá dlužníku, který je v úpadku, povinnost podat návrh na prohlášení konkursu na svůj majetek, jde-li o fyzickou osobu, která je podnikatelem nebo o právnickou osobu. V případě dlužníka – právnické osoby v likvidaci, se ovšem tato povinnost pojí jen s úpadkem ve formě předložení (§ 1 odst. 3 ZKV). Ostatní dlužníci podléhající této úpravě jsou povinni podat návrh na prohlášení konkursu i při úpadku ve formě platební neschopnosti (§ 1 odst. 2 ZKV). Požadavkem, aby se tak stalo „bez zbytečného odkladu“, se rozumí, aby se tak stalo bez zbytečného odkladu poté, co dlužník zjistí (nebo by při řádné péči o svůj majetek měl zjistit), že je v úpadku.

Přitom již z textu zkoumaného ustanovení lze za použití jeho gramatického i teleologického výkladu dovodit, že ratio legis úpravy obsažené v § 3 odst. 2 ZKV netkvělo v rozšíření okruhu osob oprávněných podat jménem dlužníka návrh na prohlášení konkursu nad rámec obecné úpravy jednání za dlužníka v hmotněprávních vztazích, nýbrž v tom, přičíst osobám, které jinak jménem

dlužníka v hmotněprávních vztazích jednají (mají jednat), odpovědnost za nečinnost po zjištění dlužníkovu úpadku.

Jinak řečeno (opět slovy rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. [29 Odo 1220/2005](#)), pojmenovávali ustanovení § 3 odst. 2 ZKV likvidátora právnické osoby v likvidaci, statutární orgány právnické osoby, která není v likvidaci, a zákonné zástupce fyzické osoby jako osoby, jež stíhá povinnost podle § 3 odst. 1 ZKV vedle dlužníka, pak tím není vyjádřeno nic jiného než záměr učinit tyto osoby osobně odpovědnými za majetkovou újmu způsobenou dlužníkovým věřitelům porušením této povinnosti.

Přitom je zřejmé, že u dlužníka, kterým je právnická osoba v likvidaci, je tato povinnost ukládána pouze jeho likvidátoru, a to ve zjevné vazbě na vyjádření téhož ve výše citovaném ustanovení § 72 odst. 2 obch. zák. Vedle již řečeného uvedené dokládá i systematický výklad § 3 ZKV.

Již ze způsobu, jakým je v § 3 odst. 2 ZKV formulována věta první, se podává, že povinnost podat návrh na prohlášení konkursu se přičítá 3 skupinám osob:

- 1/ statutárním orgánům právnické osoby,
- 2/ likvidátoru právnické osoby v likvidaci, je-li předložena, a
- 3/ zákonným zástupcům fyzické osoby.

Činí-li tudíž označené ustanovení již způsobem vyjádření uvedeného pravidla rozdíl mezi právnickou osobou na straně jedné a právnickou osobou v likvidaci na straně druhé, pak odtud plyne, že statutární orgány právnické osoby stíhá povinnost podle § 3 odst. 1 ZKV, jen nejde-li o právnickou osobu v likvidaci, u které povinnost podle § 3 odst. 1 ZKV stíhá jmenovaného likvidátora. Řečené umocňuje vazba na ustanovení § 3 odst. 1 ZKV, které vyděluje dlužníka – právnickou osobu v likvidaci z režimu své věty první tím, že pro něj formuluje zvláštní pravidlo (jen pro úpadek ve formě předložení) ve větě druhé.

Lze tedy shrnout, že u dlužníka – právnické osoby v likvidaci má z osob uvedených v § 3 odst. 2 ZKV povinnost podat návrh na prohlášení konkursu pouze jmenovaný likvidátor takového dlužníka (i to jen tehdy, jde-li o úpadek ve formě předložení) a nikoliv (jak se mylně domnívají dovolatelé) též statutární orgány takového dlužníka. Ani ustanovení § 3 odst. 2 ZKV tedy představenstvu akciové společnosti, která je v likvidaci, neukládá povinnost (a nepřiznává právo) podat návrh na prohlášení konkursu na majetek takové akciové společnosti.

Osobám, které jménem dlužnice podaly 19. 12. 2002 návrh na prohlášení konkursu na její majetek, tedy v situaci, kdy dlužnice byla – jak vysvětleno výše – stále v likvidaci a měla (soudem jmenovaného) likvidátora, právo tak učinit neplynulo ani z ustanovení § 3 ZKV.

Pro úplnost lze dodat, že v praxi může nastat případ, kdy povinnost podat návrh na prohlášení konkursu na majetek akciové společnosti, která je v likvidaci, bude stíhat (ve smyslu § 3 odst. 2 ZKV) její představenstvo. Podle ustanovení § 68 odst. 5, věty druhé, obch. zák. (ve znění, jež od 19. 12. 2002 nedoznalo změn), totiž platí, že dokud není likvidátor jmenován, nebo jestliže skončila jeho funkce a není jmenován likvidátor nový, plní povinnosti související s likvidací společnosti její statutární orgán. I v tomto případě (o který v posuzované věci nešlo) se však uvedené odvíjí od působnosti likvidátora a nikoliv ze samostatné (neodvozené) působnosti představenstva. Představenstvo by tedy mohlo podat takový návrh jen pro úpadek ve formě předložení, což se ve věci nestalo (návrh na prohlášení konkursu z 19. 12. 2002 se podle článku V. /str. 6/ podává pro úpadek ve smyslu tamtéž citovaného ustanovení § 1 odst. 2 ZKV, tedy pro úpadek ve formě platební neschopnosti).

Platí rovněž, že mezi podáním, jímž povinnost podat návrh na prohlášení konkursu na svůj majetek plní dlužník (dle § 3 odst. 1 ZKV) a podáním, jímž tuto povinnost plní osoby uvedené v § 3 odst. 2 ZKV, z formálního i obsahového hlediska není rozdíl; v obou případech se návrh na prohlášení konkursu podává jménem dlužníka (vedle již zmíněného rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. [29 Odo 1220/2005](#) srov. shodně např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 1. 2000, sp. zn. 1 Ko 297/2000, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 2, ročník 2003, pod číslem 30).

V situaci, kdy likvidátor dlužnice ani dodatečně neschválil procesní úkon (návrh na prohlášení konkursu z 19. 12. 2002), který jménem dlužnice neoprávněně učinili dovolatel, JUDr. A. K. a JUDr. M. Š., měl soud prvního stupně řízení o takovém podání zastavit podle § 104 o. s. ř. (srov. mutatis mutandis např. usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 64/1998 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek); vůbec pak nebylo možné se vypořádat s chaotickým stavem řízení způsobeným tím, že jménem dlužnice činily v řízení protichůdné procesní úkony různé osoby zastupované několika advokáty, závěrem, že konkursnímu soudu zkoumání oprávněnosti návrhu na konkurs z 19. 12. 2002 nepřísluší (srov. str. 5 odůvodnění usnesení soudu prvního stupně).

Zjevně nesprávný byl postup soudu prvního stupně i potud, že nepřiznal účinky ani procesnímu úkonu (podání z 11. 6. 2004, jež došlo soudu 14. 6. 2004 a znovu pak podání z 9. 7. 2004, jež došlo soudu 12. 7. 2004), jímž likvidátor dlužnice vzal dlužnický návrh na prohlášení konkursu z 19. 12. 2002 zpět.

Podle ustanovení § 4 odst. 5 ZKV ve znění účinném v době, kdy zpětvzetí došla soudu (jež se dosud nezměnilo), navrhovatel může vzít svůj návrh zpět až do prohlášení konkursu. Soud řízení zastaví, souhlasí-li s tím všichni další navrhovatelé, kteří přistoupili k řízení.

V otázce, jak mají soudy postupovat při výkladu ustanovení § 4 odst. 5 ZKV, vezme-li návrh na prohlášení konkursu za sebe zpět jeden z více věřitelů – navrhovatelů konkursu, sjednotil Nejvyšší soud rozhodovací praxi soudů prostřednictvím rozhodnutí Městského soudu v Praze uveřejněného pod číslem 70/2004 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „R 70/2004“), s právní větou, podle které, „jestliže v době do prohlášení konkursu na majetek dlužníka vezme návrh na prohlášení konkursu zpět jeden z věřitelů, kteří návrh podali, soud řízení o návrhu tohoto věřitele zastaví a rozhodne o nákladech řízení mezi ním a dlužníkem.“ Situace, kdy vezme svůj návrh na prohlášení konkursu zpět dlužník, vedle kterého se řízení účastní další navrhovatelé – dlužníkovi věřitelé, se od závěrů formulovaných v R 70/2004 liší jen v tom, že není důvod rozhodovat o nákladech řízení mezi dlužníkem a dalšími navrhovateli konkursu, neboť dlužník i po zpětvzetí svého („dlužnického“) návrhu zůstává účastníkem řízení jako osoba, proti které směřují návrhy jejích věřitelů (dalších navrhovatelů). O tom, že řízení o dlužnickém návrhu (a jen o něm) má být na základě takového zpětvzetí zastaveno podle § 4 odst. 5 ZKV, Nejvyšší soud žádné pochybnosti nemá (opačný závěr dlužníka dostává do nesmyslné procesní pasti, v jejímž rámci by se jako osoba, která původně podala návrh na konkurs nebo k němu přistoupila, nemohl odvolat proti usnesení o prohlášení konkursu ani poté, co svůj procesní postoj změnil a formálně vyjádřil prostřednictvím odpovídajícího procesního úkonu – zpětvzetí „svého“ návrhu).

Na tomto základě Nejvyšší soud odpovídá na otázku, již výše formuloval pod bodem I., tak, že dlužnice byla osobou oprávněnou k podání odvolání proti usnesení o prohlášení konkursu na její majetek a odvolací soud na základě tohoto odvolání rozhodnutí soudu prvního stupně správně přezkoumal jako vydané na základě (jen) věřitelských návrhů na prohlášení konkursu na majetek dlužnice.

Z tohoto závěru Nejvyššího soudu se pak podává i neopodstatněnost dovolací argumentace označené výše jako bod B/3/c/ (že soud nesprávně vázal u dlužnického návrhu „aktivní legitimaci“ na existenci splatných pohledávek „navrhovatelů“).

K otázce ad II/ (Zda dovolatelé doložili své splatné pohledávky vůči dlužnici?):

Podle ustanovení § 4 odst. 2 ZKV (ve znění, jež se od 19. 12. 2002 dosud nezměnilo), jde-li o návrh věřitele, musí navrhovatel doložit, že má proti dlužníkovi splatnou pohledávku, a uvést okolnosti, které osvědčují úpadek dlužníka. K návrhu je navrhovatel povinen připojit listiny, kterých se v návrhu dovolává.

Zodpovězení otázky ad II. přisuzuje Nejvyšší soud význam jako druhé v pořadí proto, že záporná odpověď na ni by činila další dovolací přezkum zbytečným. Je-li totiž správná úvaha odvolacího soudu, podle které dovolatelé své pohledávky vůči dlužnici nedoložili, není důvod připustit prostřednictvím těchto osob přezkoumání závěru odvolacího soudu, že nebyl osvědčen úpadek dlužníka. Osoba bez aktivní věcné legitimace totiž právo domoci se osvědčení dlužníkova úpadku nemá, přičemž u věřitele, který podal návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka, se tato legitimace pojí – v intencích § 4 odst. 2, věty první, ZKV – s doložením splatné pohledávky proti dlužníku.

Uvedené otázky se týká dovolací argumentace označená výše pod bodem A/1/b/, k čemuž Nejvyšší soud uvádí následující:

Výhrada dovolatelů, podle které odvolací soud odmítl všechny pohledávky (kromě těch, jež byly doloženy pravomocným soudním rozhodnutím), aniž věřitelům umožnil vést spor a doložit je v důkazním řízení, čímž nahradil činnost správce konkursní podstaty, respektive převzal roli soudů prvního stupně, které by o vyloučených pohledávkách rozhodovaly v samostatných řízeních, je zjevně neopodstatněná, když odporuje ustáleným judikatorním závěrům (souladným i s výkladem podávaným právní teorií) o smyslu a účelu konkursního řízení.

Nejvyšší soud již pod bodem VIII. stanoviska (str. 176 /352/) vysvětlil, že věřitel může návrh na prohlášení konkursu podat i pro splatnou pohledávku, o níž dosud nebylo příslušným orgánem pravomocně rozhodnuto. To však neznamená, že je-li takový návrh podán, nahrazuje konkursní řízení nalézací řízení o takové pohledávce před orgánem povolaným o pohledávce rozhodnout. Proto Nejvyšší soud tamtéž uzavřel, že povaha řízení o návrhu na prohlášení konkursu nevylučuje, aby soud o skutečnostech, jež jsou mezi účastníky sporné, prováděl dokazování, není však povinností konkursního soudu provádět dokazování o tom, zda pohledávka věřitele (navrhovatele konkursu) skutečně existuje. Tomu odpovídají i závěry obsažené pod bodem XXXI. stanoviska (str. 200-202 /376-378/), podle nichž může být po prohlášení konkursu úspěšně popřena také pohledávka konkursního věřitele, který podal návrh na prohlášení konkursu.

Jinak by ostatně postrádala smyslu úprava, která účinky uplatnění práva u soudu (stavení běhu promlčecích a prekluzivních lhůt) váže až ke druhé fázi konkursního řízení zahájené prohlášením konkursu na majetek dlužníka, konkrétně ke dni, kdy dojde soudu přihláška pohledávky do konkursu (srov. § 20 odst. 2, větu první, a odst. 8 ZKV). V rozhodovací praxi Nejvyššího soudu srov. k tomu za mnohé např. důvody usnesení Nejvyššího soudu uveřejněného pod číslem 27/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. V usnesení uveřejněném pod číslem 64/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyšší soud dále vysvětlil, že typovým důvodem zamítnutí věřitelského návrhu na prohlášení konkursu je skutečnost, že již v konkursním řízení vyjde najevo, že sporné skutečnosti (týkající se pohledávky, kterou je navrhující věřitel povinen dle § 4 odst. 2 ZKV doložit) nebude možné osvědčit pouze listinami a že provedením věcně (okruhem sporných skutečností) opodstatněných důkazních návrhů výsledkem účastníků, výsledkem svědků, znaleckými posudky, ohledáním apod. (srov. i § 125 o. s. ř.), by konkursní soud nahrazoval (v případech, v nichž tvrzená pohledávka navrhujícího věřitele nebo pohledávka „známého“ věřitele, kterou má být doložen dlužníkuv úpadek, není pohledávkou pravomocně přiznanou rozhodnutím příslušného orgánu nebo alespoň pohledávkou vykonatelnou), sporné řízení. S odvoláním na bod VII. stanoviska tamtéž dodal,

že důvodem k zamítnutí návrhu na prohlášení konkursu tu totiž je (musí být) právě skutečnost, že takové „dokazování“ odporuje účelu konkursního řízení.

Závěr plynoucí z výše popsané výhrady dovolatelů (totiž, že odvolací soud nemá právo v první fázi konkursního řízení /jež začíná podáním návrhu na prohlášení konkursu a končí rozhodnutím soudu o tomto návrhu/ zkoumat opodstatněnost pohledávek navrhujících věřitelů), je ostatně v přímém rozporu s textem zákona o konkursu a vyrovnání, který navrhujícímu věřiteli povinnost pohledávku doložit (jinak řečeno s co nejvyšší mírou pravděpodobnosti osvědčit) ukládá (v § 4 odst. 2, věta první). Dovedeno ad absurdum by názor, podle kterého není konkursní soud oprávněn vyslovit závěr, že navrhující věřitel svou splatnou pohledávku proti dlužníku nedoložil, vedl k tomu, že soud by musel přihlídnout k existenci splatné pohledávky navrhujícího věřitele vůči dlužníku jen proto, že takový „navrhovatel“ pohledávku vůči dlužníku tvrdí (leč nedokládá).

Tvrdí-li dovolatel v daných souvislostech, že odvolací soud mu odňal ústavní právo na spravedlivý proces, jestliže jeho pohledávku odmítl s tím, že k osvědčení vzniku a výše splatné pohledávky by bylo třeba provést rozsáhlé dokazování, jde o námitku nepřiléhavou. Rozhodnutím, jímž odvolací soud zamítl návrh na prohlášení konkursu, nezbavil dovolatele práva domáhat se tvrzené pohledávky soudně v řádném nalézacím řízení. Uvádí-li dovolatel, že mu odvolací soud znemožnil předložit soudu důkazy o své činnosti ve prospěch dlužnice a tím i o výši splatné pohledávky, pak tím jen potvrzuje, že takové dokazování, jež v první fázi konkursního řízení nemá místo, potřebné bylo.

Další dovolatelův argument, že odměna členů představenstva byla schválena valnou hromadou dlužnice 14. 3. 2002, je bezcenný, nereaguje-li dovolatel zároveň na závěr odvolacího soudu, podle kterého tomu tak sice bylo, leč příslušné usnesení označené valné hromady bylo soudem prohlášeno (pravomocně) za neplatné.

Nejvyšší soud dále podotýká, že jiný závěr, než ten, že dovolatel svou pohledávku vůči dlužnici nedoložil, nepřicházel v úvahu, jestliže dovolatel – jak správně poznamenal odvolací soud – tvrzenou pohledávku v konkursním řízení ani nevyčíslil. Podle obsahu spisu dovolatel přistoupil k řízení podáním došlým soudu 4. 8. 2004. V tomto podání však pohledávku nevyčíslil a neučinil tak ani poté, co soud jeho tehdejší zástupkyni s procesní plnou mocí (JUDr. Ch.) doručil vyjádření dlužnice z 4. 11. 2004, v němž dlužnice výslovně namítla, že z hlediska konkretizace tvrzené pohledávky je návrh zcela neurčitý. Přitom soud prvního stupně dovolatele současně usnesením ze dne 8. 11. 2004 vyzval, aby se k označenému podání dlužnice vyjádřil. Ani v reakci na tuto výzvu (podání z 23. 11. 2004) však dovolatel k vyčíslení pohledávky nepřistoupil a neučinil tak ani později, ač k tomu měl příležitost i v průběhu odvolacího řízení.

U dovolatele tak lze na výše uvedeném základě uzavřít, že prostřednictvím argumentů, jejichž prostřednictvím brojil proti závěru odvolacího soudu, že svou pohledávku vůči dlužnici nedoložil, se mu správnost napadeného rozhodnutí zpochybnit nepodařilo.

Dovolatelka kromě obecné výhrady společné oběma dovoláním, se kterou se Nejvyšší soud vypořádal výše, odvolacímu soudu ohledně závěru, že nedoložila svou pohledávku, vytýká, že neměl pohledávku za oprávněnou ani zčásti, ačkoliv vynaložila nemalé úsilí k tomu, aby pro dlužnici získala majetek a přinejmenším mohla vůči ní uplatňovat vynaložené náklady (kupříkladu náklady na soudní poplatky a právní zastoupení ve sporech, které v zastoupení dlužnice vedla) z titulu bezdůvodného obohacení.

K tomu Nejvyšší soud uvádí, že pohledávka uplatněná z titulu smluvní pokuty za porušení platně sjednané mandátní smlouvy nemá shodný skutkový základ s pohledávkou z titulu bezdůvodného obohacení vzniklého plněním z neplatné mandátní smlouvy. Spornost této pohledávky je nadto na první pohled zřejmá v situaci, kdy ohledně vzniku mandátní smlouvy, podle které – jak nyní tvrdí – bezdůvodně plnila, se dovolatelka nemohla dovolávat ani dobré víry v zápis v obchodním rejstříku

(osoby, které za dlužnici smlouvy sjednaly, nebyly nikdy zapsány v obchodním rejstříku jako členové představenstva dlužnice a naopak v té době trval zápis deklarující /správně/, že dlužnice je v likvidaci a že takové smlouvy za ni může sjednávat jen soudem jmenovaný likvidátor).

Závěr odvolacího soudu, že ani dovolatelka nedoložila tvrzenou pohledávku proti dlužnici, je tudíž rovněž správný.

K otázce ad III/ (Zda byl osvědčen úpadek dlužnice?):

Jak Nejvyšší soud předeslal výše, dovolací přezkum se v tomto rozsahu jeví nadbytečným vzhledem k závěru, že dovolatelé nedoložili své pohledávky vůči dlužnici.

To platí jak v rovině argumentů, které dovolatelé dále pojí s dovolacím důvodem dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., tak v rovině argumentů, které dovolatelé dále uplatňují v mezích dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. U (dalších) tvrzených vad řízení je tomu tak proto, že ty podle svého obsahu nemohou ovlivnit správnost závěrů, jež Nejvyšší soud přijal výše k otázkám ad I. a II.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání jako nedůvodná zamítl (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).

Vytvořil

dne

Ivana Svobodová/Nsoud

12. 11.2007 12:42:47

Upravil

dne

Vera Janska

22. 05.2008 16:39:35

Postoupeno k posouzení (komu)

dne